

## Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for

### Lieslia skyte- og øvingsfelt

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 11.

Hvis Forsvarsbygg ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må Forsvarsbygg i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Forsvarsbygg bør først kontakte forurensningsmyndigheten for å avklare behovet for slik endring.

Forsvarsbygg forvalter Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg på vegne av Forsvarsdepartementet, og har og fått ansvar for å forvalte skyte- og øvingsfeltene (SØF). Forsvarsbygg har ansvaret for at drift av feltet følger de krav som er satt i denne tillatelsen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal Forsvarsbygg sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at forurensningsmyndigheten kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

#### Bedriftsdata

Bedrift	Forsvarsbygg
Beliggenhet/gateadresse	Lieslia skyte- og øvingsfelt
Postadresse	Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo
Kommune og fylke	Dovre kommune, Oppland fylke
Org. nummer (bedrift)	975 950 662
Lokalisering av anlegg	UTM sone 33, øst: 192140, nord: 6893639
NACE-kode og bransje	84.220 Forsvar
Kategori for virksomheten <sup>1</sup>	-

#### Forurensningsmyndighetens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer
2020.0129.T	0511.0043.01

<sup>1</sup> Jf. forskrift om begrensning av forurensning av 06.01.2004 nr. 931 (forurensningsforskriften) kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven

Tillatelse første gang gitt: 07.02.2020	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd: -	Tillatelse sist endret: -
Harald Sørby Seksjonsleder	...	Jostein Kjemperud Seniorrådgiver

## Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt og beskrivelse av endring
0	07.02.2020	Tillatelse gitt første gang.

# 1 Tillatelsens ramme

## 1.1 Rammer for virksomheten

Tillatelsen omfatter forurensende virksomhet fra militær aktivitet og sivil aktivitet på Forsvarets anlegg i Lieslia skyte- og øvingsfelt (mht. geografiske avgrensninger av områdene vises det til kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner for Dovre kommune). Forsvaret har tillatelse til å bruke ammunisjon for lette våpen/håndvåpen som inneholder blant annet bly, kobber, sink og antimon i skyte- og øvingsfeltet.

## 1.2 Unntaksbestemmelser

Når Regjeringen eller Forsvarsledelsen har besluttet styrkeoppbygning med hjemmel i gjeldende Beredskapssystem for Forsvarssektoren<sup>2</sup>, og hvor styrkeoppbygningen nødvendiggjør overtredelse av bestemmelsene i denne tillatelsen til forurensende virksomhet, punkt 7.1 og 7.2 om støy, trer bestemmelsene ut av kraft så lenge beredskapssituasjonen vedvarer. Forurensningsmyndighetene varsles omgående.

# 2 Generelle vilkår

## 2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3 til 14. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår gjennom uttrykkelig regulering i vilkårenes pkt. 3 til 14.

## 2.2 Plikt til å overholde grenseverdier

Forsvarsbygg plikter å hindre at det oppstår forhold som forårsaker at vilkår gitt i denne tillatelsen brytes, og å iverksette avbøtende tiltak, redusere eller innstille bruken dersom vilkårene brytes.

## 2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra Forsvarsbygg, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter Forsvarsbygg å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt. 3 flg. uttrykkelig er satt grenser for.

## 2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal Forsvarsbygg sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal kunne dokumenteres.

---

<sup>2</sup> Fastsatt med hjemmel i FOR-2015-04-10-348, jf. LOV-1950-12-15-7-§18 og LOV-1814-05-17-§3

## 2.5 Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter Forsvarsbygg så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Forsvarsbygg skal så snart som mulig informere forurensningsmyndigheten om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 11.4.

## 2.6 Internkontroll

Forsvarsbygg skal sørge for at det er etablert internkontroll for virksomheten i skyte- og øvingsfeltet, i henhold til gjeldende forskrift om dette<sup>3</sup>. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at kravene i denne tillatelsen overholdes, i tillegg til forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Forsvarsbygg plikter å sørge for at internkontrollen for virksomheten i skyte- og øvingsfeltet er oppdatert.

Forsvarsbygg plikter å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

# 3 Utslipp til vann

## 3.1 Utslippsbegrensninger

### 3.1.1 Utslipp fra punktkilder

Punktutslipp er ikke knyttet til den regulerte virksomheten.

## 3.2 Krav til vannkvalitet

Virksomheten skal for eksisterende skytebaner tilstrebe en reduksjon av metallutlekking (bly, kobber, antimon og sink) til resipienter gjennom tiltak, bruk, vedlikehold og drift av banene ved bruk av interne rutiner og prosedyrer. Forsvarsbyggs etablerte overvåkningsprogram skal videreføres.

Forsvarsbygg skal ha en oversikt over forurensning i overflatevann i skytefeltet og over hvilke resipienter som mottar forurensning fra de ulike skytebanene. Jfr. pkt 9.3.

Beredskap og akutt forurensning er beskrevet under vilkår 11.3 og 11.4.

For prøvepunktene som representerer avrenning ut av skyte- og øvingsfeltet<sup>4</sup>, skal ikke miljøkvalitetsstandard (årlig gjennomsnitt, AA-EQS) for ferskvann overskrides for bly, kobber og sink<sup>5</sup>. For antimon skal ikke grenseverdien i drikkevannsforskriften<sup>6</sup> overskrides. Det skal være et måle- og overvåkingsprogram på plass som kontrollerer at dette kravet overholdes.

---

<sup>3</sup> Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter - forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

<sup>4</sup> Forurensning i grunn og vann i Lieslia skyte- og øvingsfelt, 03. mars 2017, Forsvarsbygg e-phorte nr 2016/1536

<sup>5</sup> Klassifisering av miljøtilstand i vann, Veileder 2:2018, Direktoratgruppen vanndirektivet, 2018

<sup>6</sup> Forskrift om vannforsyning og drikkevann, forskrift av 22.12.2016 nr. 1868 (Drikkevannsforskriften)

## 4 Utslipp til luft

Det forekommer ikke utslipp til luft av miljømessig betydning.

## 5 Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Forsvarsbygg plikter å holde løpende oversikt over eksisterende forurenset grunn innenfor skyte- og øvingsfeltet, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Graving, mudring, gjenbruk av forurensede masser eller andre tiltak som kan føre til spredning av forurensning, inkludert tiltak som medfører utskiftning av forurensede masser, trenger tillatelse etter forurensningsloven, ev. godkjenning fra kommunen<sup>7</sup>/Miljødirektoratet.

Ved graving i forurenset grunn skal det gjennomføres en risikovurdering og risikoreduserende tiltak for å forhindre spredning ved gravingen. Ved gravearbeid i forurenset masse som trenger tillatelse<sup>7</sup>, skal tiltaksplan sendes Miljødirektoratet for godkjenning.

Gravearbeid knyttet til normalt vedlikehold og drift av skyte- og øvingsfelt er tillatt i forurenset grunn uten søknad, forutsatt at arbeidene skjer i henhold til interne rutiner som sikrer at tiltaket ikke medfører nevneverdig forurensning og økt spredning av forurensning under eller etter tiltaket.

Alt arbeid skal gjennomføres iht. rutiner og fysiske tiltak som minimaliserer spredning av metaller.

Forsvarsbygg har tillatelse til å gjenbruke forurensede masser i konstruksjoner internt på skytebanene som et alternativ til nye rene masser, uten søknad. Massene skal fortrinnsvis brukes på samme bane massene ble tatt fra.

Mellomlagring av forurensede masser er tillatt innenfor området omfattet av tillatelsen. Formålet med mellomlageret er å oppbevare forurensede masser fra skytebanene f.eks. ved utskiftning av massene fra kulefang, i påvente av behandling på stedet eller transport til mottak. Oversikt over mengde masser som mellomlagres skal inngå i Forsvarsbyggs dokumenterte internkontroll. Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil 2 år, og masser som skal gjenbrukes kan mellomlagres i 5 år.

---

<sup>7</sup> Jfr. Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

## 6 Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, for eksempel plantevernmidler, vaskemidler, hydraulikkvæsker eller brannbekjempningsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal Forsvarsbygg dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jfr. også punkt 2.6 om internkontroll.

Forsvarsbygg plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter Forsvarsbygg å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.<sup>8</sup>

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket<sup>9</sup> og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

## 7 Støy

Støygrensene gjelder all støy fra Forsvarsbyggs virksomhet, inkludert intern transport på området samt lossing/lasting av materiell. Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra persontransport av ansatte til og fra området er likevel ikke omfattet av grensene.

Forsvarsbygg skal ha to kart angående støy for sin virksomhet jfr. pkt. 12.1. Det ene, støysonekartet, skal vise støyutbredelsen i røde og gule soner, jf. T-1442/2016 kap. 2.2.1, og sendes kommunen og forurensningsmyndigheten. Det andre kartet skal vise støy som følge av aktivitetene i skyte- og øvingsfeltet, der grenseverdiene i tillatelsens Tabell 1 er markert, og sendes forurensningsmyndigheten. Kartene skal holdes oppdatert.

### 7.1 Hovedkrav

Forsvarets aktivitet i Lieslia skyte- og øvingsfelt skal tilfredsstillende følgende hovedkriterier for utendørs støy, gitt i tabell 1. Grenseverdiene satt for nattaktivitet kan overskrides inntil 10 netter per år. Behov for nattskyting skal varsles særskilt.

---

<sup>8</sup> Jfr. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) av 11.06.1976 nr. 79 § 3a om substitusjonsplikt

<sup>9</sup> Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrenning av kjemikalier (REACH-forskriften) av 30.05.2008 nr. 516

Tabell 1: Utendørs støygrenser for total støybelastning og fra aktivitet på natt. Lydnivåene er innfallende lydtryknivå, beregningshøyde 4 meter. Støygrensene gjelder ved nærmeste bebyggelse med støyømfintlig bruksformål<sup>10</sup>.

Kilde	Ekvivalent støynivå		Maksimalt støynivå om natten <sup>1</sup>	
	Målestørrelse	Nivå	Målestørrelse	Nivå
Lette våpen	$L_{Rden}$	55 dB	$L_{p,AF,max}$	70 dB
Tunge våpen, detonasjoner			$L_{CE}$	85 dB
Militære kjøretøy			$L_{p,AF,max}$	70 dB

<sup>1</sup>Følgende restriksjoner gjelder ift. nattaktivitet (2300-0700): Støyende aktivitet om natten skal i utgangspunktet unngås. For aktivitet med støynivå over grensene gis det unntak for inntil 10 netter pr. år.

For ny bebyggelse gjelder Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442/2016.

## 7.2 Perioder med krav om redusert støy

For helligdager<sup>11</sup> skal det være redusert støy ved bygninger med støyømfintlig bruksformål<sup>10</sup>. Det tillates likevel å bruke skyte- og øvingsfeltet inntil 10 søndager per år, disse dagene skal varsles særskilt. Støynivået skal i periodene med redusert støy være lavere enn et ekvivalentnivå over 30 minutter ( $L_{p,Aeq,30\ min}$ ) som angitt i Tabell 2. Høyeste støynivå ( $L_{p,AF,max}$ ) skal ikke overstige grensen for ekvivalentnivå med mer enn 10 dB.

Tabell 2: Grenseverdi for høyeste ekvivalente støynivå, målt med midlingstid på 30 minutter, i perioder med redusert støy. Maksimalt støynivå ( $L_{p,AF,max}$ ) skal ikke overstige grensene gitt her med mer enn 10 dB. Grenseverdiene satt for helligdager kan overskrides inntil 10 søndager per år. Behov for skyting på søndager skal varsles særskilt.

Støynivå	Dag (kl.07-19.00)	Kveld (kl.19.00-23.00)	Natt (kl.23.00-07.00)
$L_{p,Aeq,30\ min}$	50 dB	45 dB	45 dB
$L_{p,AF,max}$	60 dB	55 dB	55 dB

## 8 Avfall

### 8.1 Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Innholdet av skadelige stoffer i avfallet skal begrenses mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder gjenvinning, skjer i overensstemmelse med regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven.<sup>12</sup> Avfallsbesitter må, på vanlig måte, avklare om forurensete masser mm er farlig avfall etter avfallsforskriften. Masse fra innskuddsområder i for eksempel kulefang klassifiseres ofte som farlig avfall.

<sup>10</sup> Bebyggelse med støyømfintlig bruksformål er definert som boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, skoler og barnehager. Skoler og barnehager har ingen nattkrav.

<sup>11</sup> Lov om helligdager og helligdagsfred, LOV-1995-02-24-12-§2.

<sup>12</sup> Se blant annet avfallsforskriften av 1.6.2004 nr 930 og kapittel 18 i forurensningsforskriften av 1.6.2004 nr 931.

Farlig avfall kan ikke fortynnes med den virkning at det blir regnet som ordinært avfall. Ulike typer farlig avfall kan ikke sammenblandes hvis dette kan medføre fare for forurensning eller skape problemer for den videre håndteringen av avfallet. Farlig avfall kan heller ikke blandes sammen med annet avfall, med mindre det letter den videre behandlingen av det farlige avfallet og dette gir en miljømessig minst like god løsning.

Skytefeltet skal ha rutiner for innsamling av tomhylser og årlig rydding av blindgjengere og metallskrap.

Det er ikke tillatt å brenne avfall med mindre særskilt tillatelse fra Miljødirektoratet er gitt. Ammunisjonskomponenter som av sikkerhetsmessige årsaker ikke kan leveres som avfall, eller som skal brukes til opplæring eller øvelse, tillates brent eller destruert. Brenning av krutt skal foregå på en miljømessig forsvarlig måte, og avrenning til resipient skal ikke finne sted.

Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil 2 år, se kapittel 5.

Farlig avfall som lagres i påvente av levering/henting, skal være merket slik at avfallet kan identifiseres, og skal sikres slik at lagringen ikke medfører avrenning til grunnen, overflatevann eller avløpsnett. Lageret skal også være sikret mot avdamping av forurensede stoffer til luft når relevant. Lageret skal dessuten være sikret mot adgang for uvedkommende.

Forsvarsbygg skal utarbeide en avfallsplan hvor foranstående krav legges til grunn.

## 9 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten

### 9.1 Kartlegging av utslipp

Forsvarsbygg plikter systematisk å kartlegge virksomhetens utslipp til vann. Forsvarsbygg skal legge denne kartleggingen til grunn for utarbeidelsen av programmet for utslippskontroll (punkt 9.3).

Forsvarsbygg skal også kartlegge virksomhetens bidrag til støy, jf. punkt 7.

### 9.2 Overholdelse av støyvilkår

For å tilfredsstille hovedkravene til støy gitt i punkt 7, skal Forsvarsbygg holde oversikt over støyende aktiviteter som dimensjonerer utbredelsen av ekvivalentnivået fra skytefeltet, samt eventuell nattaktivitet (mellom kl. 23 og 07) som overskrider maksimalnivågrensene.

Antall netter hvor det forekommer aktivitet på, skal dokumenteres på følgende steder:

- Baner/områder som bidrar til at støynivået ved nærmeste bolig overskrider grensene gitt i punkt 7.

Dokumentasjon på overholdelse av støyvilkår skal normalt basere seg på støyberegninger iht. Nordtest-metoden<sup>13</sup>, der gjennomført aktivitet sammenlignes med beregningsgrunnlaget til støyberegningene.

---

<sup>13</sup> 2002 Nordtest method. Shooting ranges. Prediction of noise. NT ACOU 099. 2nd ed.



Overholdelse av hovedkravene på ekvivalente støynivåer kan alternativt dokumenteres ved å regne om beregningsgrunnlaget til antall dager med aktivitet per år. Antall dager som det forekommer aktivitet på, skal dokumenteres på følgende steder:

- Baner/områder som er hovedbidragsyter til ekvivalentnivået ved nærmeste bolig og dermed kritisk for at grensene gitt i 7.1 overholdes.

### 9.3 Måleprogram for vann

Forsvarsbygg skal gjennomføre overvåking av utslipp til vann.

Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp og skal som et minimum omfatte:

- Komponenter som er uttrykkelig regulert gjennom grenseverdier i tillatelsen eller forskrifter
- Andre komponenter som er omfattet av rapporteringsplikten i henhold til Miljødirektoratets veileder til Forsvarsbygges egenkontrollrapportering. Veilederen er lagt ut på [www.miljodirektoratet.no](http://www.miljodirektoratet.no).

Måleprogrammet skal inngå i Forsvarsbyggs dokumenterte internkontroll.

Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte metoder. Valgt frekvens for tredjepartskontroll og for deltakelse i ringtester skal også fremgå av måleprogrammet. Det skal i måleprogrammet inngå en vurdering av hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir.

### 9.4 Kvalitetssikring av målingene

Forsvarsbygg er ansvarlig for at måleutstyr, metoder og gjennomføring av målingene er forsvarlig kvalitetssikret blant annet ved å:

- Utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Forsvarsbygg kan benytte andre metoder enn norsk eller internasjonal standard dersom særlige hensyn tilsier det. Forsvarsbygg må i tilfelle dokumentere at særlige hensyn foreligger og at den valgte metoden gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp.
- Bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når volumstrømsmåling, prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten dersom slik tjenesteyter finnes.
- Delta i sammenlignende laboratorieprøving (SLP) og/eller jevnlig verifisere analyser med et eksternt, akkreditert laboratorium for de parameterne som er regulert gjennom presise grenseverdier, når Forsvarsbygg selv analyserer.
- Jevnlig vurdere om plassering av prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og -frekvenser gir representative prøver. Denne vurderingen skal utføres av fagkyndig tredjepart.
- Jevnlig utføre kontroll og kalibrering av måleutstyr.

### 9.5 Rapportering til forurensningsmyndigheten

Forsvarsbygg skal innen 1. mars hvert år rapportere miljødata og eventuelle avvik for foregående år via [www.altinn.no](http://www.altinn.no). Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til Forsvarsbygges egenrapportering, se [www.miljodirektoratet.no](http://www.miljodirektoratet.no).

## 10 Miljøovervåking

### 10.1 Overvåking av resipienter

Forsvarsbygg skal sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av virksomheten i henhold til et overvåkingsprogram jfr. punkt 9.3. Dette gjelder mulige effekter på grunn, vann og sedimenter i den grad dette er aktuelt. Overvåkingen skal gjennomføres av fagkyndig personell i henhold til overvåkingsprogrammet, som har vært utarbeidet i samarbeid med nødvendig fagekspertise.

Resultatene fra undersøkelsen skal sendes forurensningsmyndigheten innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført.

Overvåkingsdata skal registreres i databasen Vannmiljø (<http://vanmiljo.miljodirektoratet.no/>) innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført. Data rapporteres på Vannmiljø's importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljø's kodeverk finnes på <http://vanmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

## 11 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

### 11.1. Miljørisikoanalyse

Forsvarsbygg skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Forsvarsbygg skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på Forsvarsbyggs område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endrede bruksforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres.

Forsvarsbygg skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

### 11.2 Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikoanalysen skal Forsvarsbygg iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Forsvarsbygg skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

### 11.3 Etablering av beredskap

Forsvarsbygg skal på bakgrunn av miljørisikoanalysen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Der det etableres beredskap mot akutt forurensning, skal beredskapen øves minimum en gang per år.

### 11.4 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift<sup>14</sup>. Forsvarsbygg skal også så snart som mulig underrette forurensningsmyndigheten i slike tilfeller.

---

<sup>14</sup> Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

## 12 Undersøkelser og utredninger

### 12.1 Utarbeidelse av kart for grenseverdier for støy

Kartet som skal vise grenseverdiene for støy utarbeidet iht. pkt. 7 skal sendes kommunen og forurensningsmyndigheten innen 01.06.2020.

## 13 Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til forurensningsmyndigheten.

Forurensningsmyndigheten kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Forurensningsmyndigheten kan pålegge eieren eller brukeren å stille ytterligere garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar. Sikkerhet/garanti som allerede er stilt iht. tillatelsen løper videre inntil forurensningsmyndigheten etter søknad fra det driftsansvarlige selskapet eller eier godkjenner reduksjon og/eller bortfall av slik sikkerhet.

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til forurensningsmyndigheten i god tid før start er planlagt.

## 14 Tilsyn

Forsvarsbygg plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

## Vedlegg 1

### Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg.

#### Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

#### Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA

#### Klorerte organiske forbindelser

Dekloran pluss (syn og anti isomere former)	DP (syn-DP, anti DP)
1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C <sub>10</sub> - C <sub>13</sub> (kloralkaner C <sub>10</sub> - C <sub>13</sub> )	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C <sub>14</sub> - C <sub>17</sub> (kloralkaner C <sub>14</sub> - C <sub>17</sub> )	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Triklorbenzen	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

#### Enkelte tensider

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

#### Nitromuskforbindelser

Muskxylen	
-----------	--

#### Alkylfenoler og alkylfenoletoksylater

Nonylfenol og nonylfenoletoksilater	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksilater	OF, OP, OFE, OPE
4-heptylfenoler (forgrenet og rettkjedet)	4-HPbl
4-tert-pentylfenol	4-t-PP
4-tert-butylfenol	4-t-BP
Dodecylfenol m. isomerer	DDP
2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol

**Per- og polyfluoreerte alkylforbindelser (PFAS)**

Perfluoroktansulfonsyre (PFOS), inkl. salter av PFOS og relaterte forbindelser	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS), inkl. salter av PFHxS og relaterte forbindelser	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluorobutansulfonsyre (PFBS), inkl. salter av PFBS og relaterte forbindelser	PFBS, PFBS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre	PFOA
Langkjedete perfluoreerte karboksylsyrer C9-PFCA - C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTTrDA, PFTeDA

**Tinnorganiske forbindelser**

Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT

**Polysykliske aromatiske hydrokarboner**

PAH

**Ftalater**

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Benzylbutylftalat	BBP
Dibutylftalat	DBP
Diisobutylftalat	DIBP

**Bisfenol A**

BPA

**Siloksaner**

Dodekametylsykloheksasiloksan	D6
Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4

**Benzotriazolbaserte UV-filtre**

2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentyphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350